

STIG

NEA HUND

NR. 3 OKTOBER 1985 ÅRGANG 3.

I dette nr. av Neahund presenterer Geir Langseth sin egen hunderase - Papillon.

Lederen har ordet

Etter at søknadsfristen for utstillinger i 1986 er gått ut viser det seg at STBK ikke kommer til å avvikle utstilling neste år.

Etter anbefaling fra utstillingskomiteen fant ikke styret det økonomisk forsvarlig, da vi fikk flere avslag på søknad til spesialklubber om å få med deres rase. Det ble også forsøkt å erstatte disse rasene med andre raser man kunne forvente stor deltakelse fra, men uten hell.

Styret fattet derfor vedtak om å trekke søknaden til NKK tilbake, men valgte å fæstholde søknaden om LP klasse I, II, III og Elite.

Til tross for korte høstkvelder og lite sommerlige temperaturer har dressurkurset på Teigen kommet godt i gang. De 6 deltakerne og instruktøren Chris Folde regner med at Appellmerke grad I er innen rekkavidde i løpet av november.

Brukshundkomiteen har også forsøkt et unghundtreff på Årsøya hver tirsdag, men uten det helt store oppmøtet.

Siste helga i november vil brukshundkomiteen stå for arrangementen av et både praktisk og teoretisk kurs for hundeeiere og hund i Selbu. (Se egen annonse). Dette kan bli kurset med stor "K". for de som får anledning til å delta. Med svært dyktige instruktører og muligheter til å drøfte/trene problemer som man mener at hunden/eieren har - er det nødt til å gi et stort personlig utbytte.

MEDLEMSMØTE MEDLEMSMØTE MEDLEMSMØTE MEDLEMSMØTE MEDLEMSMØTE

Den **3. desember** kl. 19.00 i Rådhuskantina.

- Saksliste
- * Vintersesongen 85/86
 - * Orientering fra styret.
 - * Eventuelt

Anledning til kjøp av kaffe m.m.

Arr.: Trekkhundkomiteen

NEAHUND

Organ for
Selbu Trekk- og Brukshundklubb.
Utkommer 4 ganger pr. år.

Abonnement oppnås ved å tegne
støttemedlemsskap i STBK.

Redaksjon og layout ved
Bjørn Wagnild og Stig Meier Berg.

STBK
SELBU TREKK- OG BRUKSHUNDKLUBB

Leder : Stig Meier Berg
Sekretær : Ingfrid Viken
Kasserer : Bjørnolf Aftret

Brukshundkomite : Halbjørn Eidem
Criss Folde
Ove Egil Uthus
Bjørn Wagnild

Støttekomite : Else Lange
Kirsten Røset
Siv Slind
Margot Uthus

Trekkhundkomite : Unni Aftret
Geir Johnsen
Ola Kjosnes
Andreas Reitan

Utstillingskomite: Olga Mari Brobak
Edvin Garberg
Leif Idar Græsli
Olav Sand

INNHOOLD

- s. 2 Lederen har ordet.
- s. 4 Kurs.
- s. 5 Kursprogram.
- s. 7 Foreningen Norske
Lavinehunder.
- s. 8 Selbudagene.
- s. 12 Utstilling og
lydighet.
- s. 15 Brukshundresultater.
- s. 16 Papillon.
- s. 19 Velkommen til fjells,
men ...
- s. 27 Opplæring av hund -
se det fra hundens
synvinkel.

Medlemskontingent pr. kalenderår:

Familie kr. 100.-
Hovedmedlem kr. 75.-
Ungdomsmedlem kr. 40.-
Støttemedlem kr. 40.-

Postgirokonto 2 09 45 55

Bankgirokonto 4285 30 35860

KURS

Nå har du og din hund sjansen til å delta på et praktisk og teoretisk hundekurs med profesjonelle instruktører. Se eget program i Neahund.

Kurset holdes på Gimle samfunnshus i Selbu den 29.,30. november og 1. desember.

Pris ca. kr. 400.- som også inkluderer middag, lunch og kaffe.

Da det også vil bli en del praktiske øvelser med hund - både ute og inne - er deltakertallet satt til 15 førere med hund.

Da interessen for å delta ser ut til å være meget god bør påmelding skje snarest til Stig - tlf. 07-81 75 47.

«Selbua»

gatekjøkken.

Unn deg
noe godt

hamburgere.

GRILLSTEKT KYLLING,

PØLSER

BESTILL

BESTILL

RING 81 74 77

KURSPROGRAM FOR S.T.B.K.'s HUNDEKURS

Freitag 29. november.

- 18.00 Samling. Introduksjon .Presentasjon av deltakere og instruktører.
- 18.30 ETOLOGI. PREGING, tidlig innlæring, valpens kritiske perioder, valpens utvikling og oppvekstproblemer. I dette avsnittet belyses oppvekstproblematikken hos valpen og hvordan ulike hendelser kan påvirke det voksne individets liv. Det understrekes hvilken enorm påvirkning de ulike oppvekstforholdene har - og hvor lett det er for at adferdsproblemer kan grunnlegges allerede på valpestadiet. Deltakerne diskuterer effekten av en slapp kontra autoritær oppdragelse.
- 21.00 Avslutning.

Lørdag 30. november.

- 09.00 ETOLOGI. Hundens kroppsspråk kontra menneskets. Hundens adferdsregler. Mennesket i rollen som leder og flokkamerat. I dette avsnittet går vi gjennom kroppssignalene og deres betydning. Hver deltaker skal kunne avlese mimikk og kroppsposisjoner - og tolke dem. Vi går også gjennom hvordan hunden avleser menneskets kroppssignaler - og stiller oss bla.a. spørsmålet : er den "menneskeredde" hunden virkelig redd ? Dersom det er mulig demonstreres hvordan man med letthet kan vinne fortroligheten til en redd hund og dermed trene bort redselen. Videre tar vi opp den viktige lederrollen og diskuterer hva som menes med en bra leder, og hvorfor vi så ofte mislykkes i vår lederrolle. Menneskets rolle som flokkamerat er av stor betydning. Vi tar opp dette og belyser hvordan vi ofte forverrer ulike problemer ved å opptre feil i denne rollen.
- 12.00 LUNCH.
- 13.00 DRESSURHISTORIKK OG FRAMTIDENS DRESSUR. Hvorfor ser dressuren ut som den gjør? Hvordan kan vi forandre den? Her belyses dressurhistorikken kortfattet og settes i relasjon til dagens kurser. Vi har en diskusjon om hvilke alternativ som kan tenkes å være brukbare i praksis. Ulike metoder for innlæring diskuteres også. Strekker tiden til praktiseres disse metodene på hundene.
- 14.30 KAFFEPAUSE.
- 15.00 STRESS OG STRESSFUNKSJONER: MILJØETS BETYDNING. Over- og understimulering: noen av de faktorer som bestemmer adferden. Her beskrives nøye hva stress er - både fysiologisk og psykologisk. Vi behandler de vanlig stressfaktorene og diskuterer hvordan vi kan dempe/fjerne disse. Vi går også igjennom hvordan man med enkle midler kan roe ned en stresset hund i løpet av noen uker. Stress er ofte hovedårsaken til mange adferdsproblemer.
- 17.00 MIDDAG.
- 18.00 Diskusjon.
- 19.00 Avslutning.

Søndag 1. desember.

- 09.00 INNLÆRINGSPSYKOLOGI. Klassisk og operant innlæring. Begrepet mentalitet. Innlæringens grunnregler gir oss her mange verdifulle tips om oppdragelse og dressur. Vi går gjennom det som bestemmer innlæringens effektivitet. En hund har en svært stor innlæringskapasitet - bare vi gjør det rett. Det er egentlig det som forstyrrer innlæringen som er det mest vesentlige i f.eks. en dressursituasjon. Derfor belyses ulike forstyrrelser og hvordan man på en enkel måte kan redusere dem. Er straff et effektivt hjelpemiddel for innlæring? Nei. Hvorfor har vi da funnet på et førti-talls måter å straffe en hund på - og bare 3 måter å belønne på? Må vi skrike til hunden og rykke i båndet for at den skal høre etter? Mange lignende spørsmål tar vi opp og diskuterer.
- 12.00 LUNCH.
- 13.00 KONFLIKT OG KONSEKVENNS. Gjennom et eksperiment viser vi hvor lett det er å bryte ned en hund. Dette gjennomføres selvsagt ikke på en hund, men på et menneske. Betydningen av en konfliktfri oppdragelse og dressur kan ikke påpekes nøye nok.
- 14.00 PROBLEMADFERD. Sjokk, redsel og aggresjon. Årsaker og terapi. Her sammenfattes mye av det vi har tatt opp tidligere. Deltakerne stiller spørsmål om egne hunder og forteller om egne erfaringer. Praktiske innslag.
- 15.00 AVLSSPØRSMÅL OG MENTALTESTING. Kan vi forbedre hundens mentale standard? Mentaltester - et gode eller onde? Mentaltesting og mentale egenskaper blir analysert - først og fremst fra en vitenskapelig synsvinkel. Visse grunnregler for avlsarbeidet i forhold til psykiske faktorer blir også tatt opp.
- 16.00 AVSLUTNING M/ KURSKRITIKK.

NB. Kursprogrammet er kun veiledende. Både tidspunkt og innhold kan endres av arr.

Instruktører:

Hilde Brønnes - 4. års-student ved veterinærhøyskolen.
- Spesielt interessert i genetikk og fysiologiens betydning for adferden.

Per Jostein Matre

- 2-årig hundepsykologistudium fra Sverige.
- Spesielt interessert i behandling av problemhunder og innlæringsmetoden "shaping"
- Gjennom sin "sivile" utdanning som førskolelærer og spesialpedagog har han også deltatt i flere prosjekter med hund og ungdom.

FORENINGEN
NORSKE LAVINEHUNDER

Den 14. august var brukshundinteresserte hundeklubber/medlemmer i Trøndelag invitert til et orienteringsmøte på Politihytta i Trondheim. I tillegg til å være av orienterende art ble det også et stiftelsesmøte for Distriktsorganisasjon Trøndelag.

Foreningen Norske Lavinehunder (FNL) er en landsomfattende humanitær forening som driver utdanning og godkjenning av lavinehunder og samarbeider med en rekke andre organisasjoner.

FNL's formål er:

- å opparbeide interessen for og å spre opplysning om bruk av hunder i Redningstjenesten.
- å utvide og utvikle samarbeidet med andre humanitære, like-sinnede organisasjoner.
- å utdanne og godkjenne hunder og førere til Redningstjenesten sommer og vinter.
- å iverksette, etter behov, kurser for utdanning av hunder og førere til Redningstjenesten.
- gjennom Det kgl. Justis- og politidepartement, Norges Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp Sanitet, Direktoratet for Sivil Beredskap og Heimevernets Stab, å sende melding om hvor godkjente lavine/ettersøknings/redningshunder er plassert, deres dyktighetsgrad, alarmplaner og oversikt over FNL's beredskapstiltak.
- å utgi et faglig, kvalifisert tidsskrift.

Ved dannelsen av en slik distriktsorganisasjon (DIO) vil man få mulighet til å utvikle kurs og samlinger på lokalt plan og godkjenninger kan gis i de to laveste klassene C og B. A-godkjenning må fremdeles foretas på hovedkurs.

I Sør-Trøndelag er det kun 3 A-godkjente hunder. Nord-Trøndelag har 2 hunder som er godkjent.

Allerede i oktober/november er det meningen å avholde den første treningsamlingen. Den er forøvrig tenkt lagt til Selbu.

Selbudagene

Selbudagene 1985 er over. Lørdag 2. september var det S.T.B.K.'s tur til å vise og presentere klubben fram til Selbus innbyggere.

Etter diskusjoner innad i styret og mellom komiteene, ble følgende program foreslått og gjennomført:

Ferdighetstest, Selbus hurtigste hund, og sist, men ikke minst, kjøring med vogner.

Dagen opprørt - uten regn, dog skyet vær. Dette var midt i blinken for aktivitet med hund på alle plan. Etter flere uker med ixtens trening skulle vi som klubb prøve og vise at lydighet og god kontroll er mulig å få til for alle hundeeiere og på alle raser.

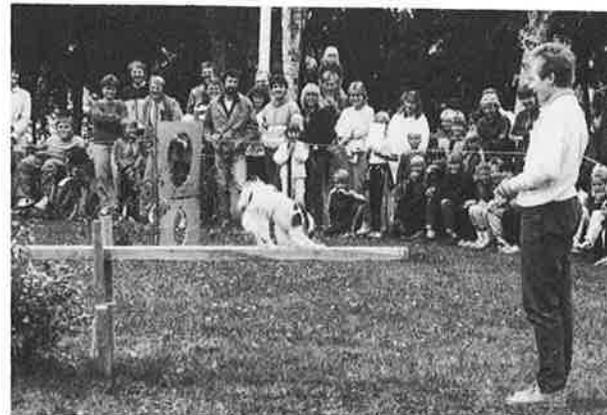
Nerver før ferdighetstesten fantes - mest hos oss tobeinte. Først ute var Unni Mosleth med border collie "Tinka". Hvordan ville bikkja reagere på publikum? Spenningen var følbart. Vippen skapte problemer. Var det naboen som stod på andre siden, eller var det debutantnerver? Bullet gikk godt, opp på bordet ingen problemer, over balansebommen -

Unni m/ Tinka
over balanse-
bommen.

ypperlig, slalom-pinnene - bra, over stigen - første runde unnagjort. Andre runde - perfekt!

Ut som andre ekvipasje, og den som gjorde dagen vår og skapte ferdighetstesten om til suksess - Geir Langseth og hans papillon "Chico". Med truse og skjorte på gikk hunden elegant både over og under de respektive hindrene. Hannhundens forventede markeringstrang skapte ikke de forventede problemer, med dertil innlagte pauser. Alt gikk som smurt, og en glimrende og artig forestilling ble gitt av ekvipasjen. God PR for klubbens minste firbeinte medlem!

Geir m/ Chico
på vippen.

Ut til slutt i hinderløypa var Eilif Uthus og golden retriever "Cherrie", og Bjørn Wagnild med schæferen "Kaisa". Perfekt var ingen av ekvipasjene. Men virkelig moro var det, både på selve dagen, og ikke å forglemme de kveldene vi kom sammen for å trene.

Eilif m/ Cherrie
gjennom hinder
med hull.

Takk til dere alle, forsøket gav mersmak, både for oss og publikum.
Vi gjentar forsøket - så gjerne - men la oss få med flere!!!

Bjørn m/ Kaisa
"kjører" slalåm.

Så var det Selbus raskeste hund. Over én distanse på 150 meter skulle hunden kåres. En og en hund ble sluppet, med eierne som "harer". Her hadde vi ventet større oppslutning enn de få som stilte. Hvor var jakthundene, alle gjeterhundene og brukshundene? Var det jegerens kondisjon og mot som sviktet, eller var det å spare ekvipasjene til høstjakt som spøkte i bakhodene?

Olav m/Ira

Finalemotstandere ble Olav Sands' "Ira", og Stein Morten Størseth's "Heika". Sistnevnte trakk det lengste strå, men close race ble det til mål. Sporty gjort av alle som stilte opp.

God og underholdende speaker var Hallbjørn Eidem. Mon tro om den nye "Nea radio" blir neste stopp?

Til slutt var trekkhundavdelingen representert med sine vogner. En virkelig suksess! Dette må gjentas oftere. På Bellområdet gikk hundespannene runde for runde fullastet med de yngste av tilskuerne. Takk til alle tre hundespannene som var med. Det gikk på oppmuntrete tilrop og svettetap fra ledsagerne som hele tiden måtte følge med til fots. Takk igjen til Brit Kjøsnes som sprang og sprang, Geir Johnsen og Andreas Reitan. Trekk oss alle med ved neste korsveg! Et populært tiltak som absolutt alle satte pris på.

Vel blåst S.T.B.F. og til Ingfrid Viken som tråklet det hele sammen. En bedre PR for klubben kunne vi ikke fått.

**"BERRE
EIN
HUND"**

Dessverre blir verdien av et hundeliv også i dag
vurdert slik som Per Sivles fortelling.

Vi er imidlertid av den mening at har man først hund,
så fortjener den også behørlig pleie i form av fôr og stell.

HUNDEGODT er vårt tilbud til
din hund — en fôrblending av høyverdige,
smakelige råvarer som inneholder
alle de næringsstoffer som hunden
trenger i sitt kosthold.

Passer til alle hunderaser fra de er
4 — 5 uker gamle.

Anbefales også for trekk- og jakthunder
Gis uten tilsetninger eller som
tilskudd til annet fôr.

HUNDEGODT + friskt vann
— sunt for hundens, lettvert for deg!

Felleskjøpet

AVD. SELBU MØLLE Tlf. 07 - 81 72 78

UTSTILLING OG LYDIGHET

Tømra stadion var stedet for Årets utstilling i Selbu. I alt 102 hunder var påmeldt over det 2 dagers lange arrangementet; 24 hunder lørdag og 78 hunder på søndag - her inkl. både utstilling og lydighetsprøver kl. I, II og III.

Fornøyde Brungmarkinger etter premieutdelinga.

Da været dessverre ikke var det beste, ble ikke oppslutningen av tilskuere så bra som man kunne ha ventet.

En stor takk bør rettes til bygdas næringsliv for meget god støtte både økonomisk og for fine gavepremier, som gjorde sitt til at premiebordene virket overveldende på utstillere, dommere, publikum og arrangør.

Familien Schnitler fra Haltdalen fikk h.h.v. BIR og BIM på sine samojeder.

Sist, men ikke minst takkes klubbens egne medlemmer for god hjelp og godt frammøte da dette var mye bedre i år enn i fjor. Lørdag ble 4 raser av gruppe A, bestående av de tre polare rasene Alaskan Malamute, Grønlandshund og Samojed og i tillegg Siberian Husky, eksteriørbedømt av dommer Robert Sellevik.

F.v. skriver Tone Revdal, dommer Robert Sellevik og ringsekr. Vigdis S. Hårstad.

Søndag ble 3 raser av gruppe D, bestående av de belgiske fårehundene Groendael og Tervueren og i tillegg Schæferhund, eksteriørbedømt av dommer Lasse Lundgren. På samme tid som disse 3 rasene ble bedømt, ble lydighetsprøvene avviklet under meget god ledelse av dommer Ingolf Bjerkan.

I lydigheten var fire "Selbhunder/-eiere" påmeldt. To i kl. I, Unni Mosleth med sin Tinka, og Bjørn Wagnild med Kaisa, og to i kl. III, Lita Borseth med Kora og Stig Meier Berg med Efra.

For de to førstnevnte var det det første møte med lydighetsringen. Litt trekk her og der både på eiere og hunder ble det, men de kommer nok enda sterkere tilbake ved neste korsvei. Av 200 oppnåelige poeng greide ekvipasjene henholdsvis 170 og 133,5 poeng. Derved var opprykk til kl. II et faktum.

"Veteranene" i kl. III, Lita og Stig, får ha oss unnskyldt - vi forbigår denne dagen og konkurransen - i stillhet. Når målet og ambisjonene er topp ekvipasje og kravet 1. premie, vel, da var ikke dagen deres!

Et godt arrangement ble greit avviklet og bare rosord å høre fra dommerne og alle oss andre.

Lydighetsdommer I. Bjerkan kommenterer Bjørn og Kaisas prestasjon i LP kl. I.

Unni og Tinka venter på instruksjon fra dommeren.

Fra utstillingsringen sakser vi:

Siberian Husky: (AK tisper: Påmeldt 6, møtt 6/2 rød, 4 blå).

1 AK, 2 VK; VÅTTAFJELLETS CHATYA, Torgeir Sletner, Selbustrand.

Scheferhund: (AK hannhunder: Påmeldt 17, møtt 16/8 rød, 4 CK, 7 blå. 1KIB).

1 AK, 2 VK, CK, 2 BHX; INGODDS SEPPA, Hågen Carlsson, Hommelvik.

BRUKSHUNDRESULTATER

Tor Tetli m/ Ingodd's Jubel.

- 29/6 Br.h.konk. kl. A : nr. 2 m/ 217 p (320) (2 delt.)
- 14/9 Schæferh.kl.'s klubbmestersk. kl. A : nr. 2 m/297 p (360) (3 delt.)
- 22/9 LP.kl. III Sverige : 1.pr. og dermed Svensk Lydighets champion (S.L.Ch.) m/ 307p (320) (13 delt.)
- 29/9 Lp.kl. III:nr. 1 m. 1. pr. m/ (320)

Ellinor Antonsen m/Lindros Nari.

- 11/8 Folldalsstevnet : nr. 2. m/204p (210)(14 delt.) Beste hund i "felt og apportering).
- 15/9 Schæferhundklubbens kl.m.sk. kl. C : Klubbmester m/159 p (180) (8delt.)
- 29/9 Lp.kl.III : 1.pr. m/259,5 p (320)

Stig Meier Berg m/Romis Ephra.

- 15/9 Schæferh.kl.'s klubbm.sk. klasse B : nr.3 m/243p (360) (6 delt.)
- 29/9 Lp. kl. III : 1.pr. m/ 267p (320)

Ingeborg Borseth m/Kora.

- 18/8 Lp. kl. III : 1. pr. m/ 302,5 p (320)

Unni Moslet m/Tinka.

- 8/9 Lp. kl. I : 1. pr. m/170 p (200)
- 28/9 Lp. kl. I : 1. pr. m/184 p (200)

Eilif Uthus m/Cherie.

- 28/9 Lp. kl. I : 1. pr. m/185,5 p (200)

Bjørn Wagnild m/Kaisa.

- 8/9 Lp. kl. I : 1. pr. m/183,5 p (200)

PAPILLON av Geir Langseth.

Papillonen er opprinnelig en Belgisk - Fransk rase. Den ble brukt til å plukke lus av hodene på de kongelige i Frankrike. Det franske ordet papillon betyr sommerfugl. Den blir kalt sommerfuglhunden fordi dens ører er så store som vingene på sommerfuglene. Papillon er egentlig en spaniel.

Standarden er som følger:

Hode: Skallepartiet svakt hvelvet, antydnet midtfure, forholdsvis kort, smalt, fint snuteparti, rett neserygg. Tørre lepper, mørk lepperand. Saksebitt. Temmelig store, ikke utstående øyne. Fine, ikke for spisse ører, bæres stående, skrått ut fra hodet.

Fals: Middels lang, lett nakkebue.

Kropp: Rett rygg. Bredt temmelig dypt bryst, lett opptrukket buk.

Hale: Ganske lang, ansatt temmelig høyt, bæres frem over overlinjen, aldri flat eller ringet.

Bevegelser: Lette, frie, elegante.

Pels: Så rikelig at hunden synes kort, rektangulær. Pelsen skal være svakt bølget, silkeglinsende og noe utstående. Kort på hodet og benenes forside, lang på kroppen, meget lang (7 - 8 cm) krave og brystpels, frynser på ørene. Fane (ca. 15 cm lang) på halen.

Farve: Alle farver og farvekombinasjoner er likeverdige.

Bestanden av Papillon har tatt seg betraktelig opp de siste årene i Norge. I 1970 ble det registrert 50 hunder, men i 1983 ble det registrert 306 hunder.

Papillon er en rase som er enkel å dressere. Jeg var selv på dressurkurs i vår, og fant ut at vi lærte utrolig mye. Vi har også trent på "Agility"-øvelser, og det har gått ganske bra. Papillonen er en meget kondisjonssterk hund. Om vinteren løper han lett oppå snøen, og da kan han gå milelange turer. Om sommeren i fjellet hopper han lett over fjellbjørka, og løper frem og tilbake mellom steinene. Da er det virkelig moro å se på ham.

Vi har også prøvd ham som trekkhund. Jeg laget en liten vogn til ham som jeg spente ham for, men det likte han ikke. Han løp som en gal for å komme vekk fra vognen, og siden har vi ikke prøvd mer.

Papillonen har tynne og skjøre bein. Det har vi erfart. Da han var 4 måneder gammel var det noen som passet på den mens vi var borte. De var så uheldig at de trampet på venstre framfot på hunden. Dagen etter var vi ned til tannlegen hvor vi tok røntgenbilde av benet. Det viste seg å være brukket. Vi dro da til smådyrklubben i Trondheim hvor vi spjelket benet. Han skulle ha spjelken på i 3 uker. Da tre uker var gått tok vi av spjelken og "Chico" gikk på foten. 1 uke senere falt han ned fra sofaen og brakk benet for andre gang. Da bars det til Trondheim igjen, og 3 nye uker med spjelk.

Helhetsinntrykk: Livlig, artig og snill rase. Men rasen er kjent for å være litt bestemt.

Så til slutt en oppfordring til alle hundeeiere: Dresser hundene deres, det er lettere enn du tror!

NYE SELBUHUS

SELBUHUS
produseres av tørre materialer i oppvarmet fabrikkhall uten påvirkning av trønderisk regn og snø. TAKVINKLER: 22° og 35° — nye takbelegg.
Loft kan innredes og tas i bruk når behovet tilsier det.

SELBUHUS
tilbyr også - valmet tak - vindussprosser - skodder - alternative altanprofiler.

- LAVE PRISER
- KOMPLETTE LEVERANSER
- INGEN BETALING FØR INNFLYTTING
- GRATIS HAGEARKITEKT

ET VIRKELIG FERDIGHUS

Kupongen sendes til SELBUHUS A/S, 7580 SELBU - Tlf. 07 -81 98 00
Jeg ønsker katalog fra Selbuhus.

Navn

Adr.

DEMONSTRASJON I SELBU — SELBUHUS 7580 SELBU TLF. 07 - 81 98 00

Norges Røde Kors

Velkommen til fjells, men ...

...ta ansvaret selv!

Tradisjonelt har tilstrømmingen til fjellet vært konsentrert om påsken. Slik er det imidlertid ikke lenger. Vinterferie, juleferie, lange helger og ekstra fridager gjør sitt til at det er mye folk i fjellet så å si hele vinteren. Derfor vil vi minne om at fjellet ikke bare er flott påskevær, men som oftest friskt fjellvær som krever skikkelig utstyr.

Mange er ukjent med denne siden av fjellet. Vind, nedbør og fykende snø kan få alvorlige følger hvis man ikke er godt forberedt. Med denne brosjyren vil vi gi deg noen tips, slik at du kan føle deg trygg og få mest mulig ut av fjellturen. Viktigst av alt er *sunn vurdering og nøye forberedelse før turen.*

Ta hensyn til *hvem* som skal på tur, *hva* slags tur det dreier seg om, *hvor* dere skal dra, *når* turen skal foregå og *hvordan* dags-turen(e) tenkes gjennomført.

Tips om valg av utstyr:

Ski, staver, bindinger og støvler.

Til fjellbruk bør du ikke velge spinklere utstyr enn turmodeller. La deg ikke friste av lett utstyr som er beregnet til konkurransebruk i oppgatte spor. Skiene bør være minst 55 mm brede og til fjellbruk er det hælbindinger som gir best støtte. Skistøvler i lær eller skinn passer best på fjellet. Støvlene bør gi skikkelig støtte ved ankelen og være så romslige at det er plass til strømper, sokker og innleggsåle. For å unngå fuktighet bør støvlene ha minst mulig sømmer på overlæret. Pløsen må være helsydd. Støvlene bør være inngått før du legger ut på lengre turer.

Ryggsekk.

Om du bruker fjellet til både dagsturer og lengre turer, bør du ha to sekker i ulike størrelser, slik at sekken er tilpasset turen. Når du kjøper ryggsekk, er det viktig å velge en sekk som passer din rygg. Prøv sekken med belastning før du kjøper den.

Bekledning.

I prinsippet skal bekledningen bestå av 3 lag. Innerst mot huden, et absorberende lag, helst ull, deretter et isolerende lag, f.eks. skjorte, genser og bukse. Ytterlaget må være et vindtett lag, f.eks. fjellanorakk med hette, lange vindvotter, vindbukse. Vær kvalitetsbevisst når du velger vindtøyet.

Utstyrliste:

I tillegg til ski, staver og skistøvler må du ha dette på deg:

Innerst:
Ullundertøy
Ullsokker
Ullvotter

Mellomlag:

Skjorte
Genser
Bukse
Gamasjer
Skjerf
Ytterlag:
Skilue
Anorakk med hette
Vindbukse
Vindvotter - lange
Støvelvertrekk

I tillegg må du minst ha dette med som reservetøy vanntett pakket i sekken:
Genser, sokker, votter og lue.

Annet utstyr:

Kart og kompass
Spade (sammenleggbar)
Kniv
Reserveproviant (rosiner, sjokolade, nøtter osv.)
Stearinlys og fyrstikker (vanntett pakket)
Reparasjonsutstyr (reserve skibinding, tang, skrujern, isolasjonsbånd)
Førstehjelpsutstyr.

Førstehjelp

Det er viktig at du som ferdes i fjellet har kjennskap til førstehjelp - slik at du kan yte assistanse dersom uhellet skulle være ute.

Generell nedkjøling og lokale frostskafer.

Antall kuldegrader, vindhastighet og luftfuktighet kan være farlig hvis man ikke forstår samspillet mellom elementene. Vær klar over at når det blåser på fjellet, føles det mye kaldere enn hva gradestokken viser. F.eks. hvis det blåser liten kuling, og gradestokken viser - 10°C så forsterker vinden «kulden» slik at det føles som - 32°C.

Nedenfor følger en tabell som viser vindens kjøleende effekt.

Avlest på gradestokken	Vindstille	Bris	Liten kuling
0	0	- 10	- 17
- 5	- 5	- 17	- 25
- 10	- 10	- 25	- 32
- 20	- 20	- 35	- 47
- 30	- 30	- 50	- 60

Frostskader kommer ofte snikende. For å forebygge dem er det helt nødvendig med riktig bekledning. Dessuten bør du spise godt og drikke noe varmt ofte selv om du i øyeblikket ikke merker tegn til nedkjøling.

Kjennetegnene for generell nedkjøling er følgende:

Kuldefølelse med skjelvinger – siden blir vedkommende stille og tilbakeholdende, etterhvert desorientert og likegyldig. Hvis ikke det ytes førstehjelp, vil vedkommende bli bevisstløs, puls og åndedrett blir langsomt.

Hvis uhellet først er ute og én i følget ditt viser tegn til generell nedkjøling, så fjern alt vått tøy og kle på han/henne varmt tørt tøy. Slik hindrer du ytterligere varmetap. Sørg også for å komme i ly snarest mulig. Hvis vedkommende fremdeles er bevisst, kan du gi noe varmt å drikke.

Forfrossen hud varmes opp mot normal hud; fingrene i armhulen, kinn og ører mot håndflaten og føttene mot magen til kameraten. Pass på at stedet ikke forfryses på nytt.

Snøblindhet skyldes irritasjon av hornhinnene for de ultrafiolette solstråler. Snøblindhet kan lett forebygges med snøbriller, solbriller eller annen form for beskyttelse av øynene. Tilstanden er ikke farlig, men

den er meget plagsom.

Om skaden er skjedd, kjennes det ut som om du har sand i øynene og det renner fra dem. Avhengig av de ytre forhold må du beskytte øynene med mørke briller eller skjerf.

Solbrenthet er også en skade som er forårsaket av de ultrafiolette strålene. Det er viktig å beskytte seg mot solforbrenning – spesielt de første dagene til fjells. Du kan benytte salver med solfilter eller rødt slør. En lett solforbrenning trenger som regel ingen behandling.

Vurdering av fare for snøskred

Det kan være vanskelig å vurdere skredfare, men her er noen råd som du kan ta med deg på veien.

Skaff rede på hvor det pleier å gå snøskred i traktene, men stol ikke på at alle steder er sikre. Snøforholdene og dermed snøskredfaren kan veksle fra år til år. Ved store snøfall, vind og tiltagende mildvær øker faren for snøskred. Påkjennningene på forankringene mellom snølagene i lehenget øker raskt, samtidig som festet snart blir dårligere. En skiløper kan da være nok til å sette flaket i gang. I bratt lende kan skredet løse av seg selv, så unngå derfor bratte hellinger og hengeskavler. Dersom du mener at det er absolutt nødvendig å passere et område der et skred kan oppstå, så gå med løse bindinger og staver, aller helst også en tynn farget lavinesnor på slep. God fjellsikkert tilsier at du går utenom det skredfarlige området og heller går noen kilometer lengre.

Om skredet kommer, så sett utfor og prøv å kjøre på skrå utenom skredet. Rekker du ikke dette, så slipp stavene, prøv å få av

skiene, og rull deg sammen til en ball. Hold hendene foran ansiktet.

Dersom én i følget ditt blir tatt av snømassene, så markér snarest mulig punktet hvor vedkommende sist var synlig, og gjør deg opp en mening om hvor vedkommende kan ligge. Som regel vil vedkommende følge med temmelig langt nedover. Let systematisk på stedet, stikk skistaven helt ned i snøen med korte mellomrom (ca. 30 cm). Er du alene, så hent hjelp hvis en halvtimes leting ikke har gitte resultat. Er dere flere i følge så send *straks* en etter hjelp.

Ly i fjellet – snøhule

Vinden hører fjellet til. Vi må derfor kle oss og oppføre oss deretter. Vi råder deg til å ta på deg vindklær før vinden blir så sterk at den isner gjennom klærne. På dager med frisk vind er det klokt å legge turen til lavereliggende lende.

Friskner vinden mens du er høyt til fjells – og du trenger ly, bør du bygge et ly av blokker (flak snø). Blokkene kan hentes i småheng i maks 5 meter høye leheng. Bygg tilstrekkelig høyt og bredt til å oppnå skikkelig ly.

Hvis det skulle blåse opp så kraftig at du ikke lengre klarer å gå på ski, er det aktuelt å grave en snøhule. Snøhulen er også viktig om noen skader seg i vind og snøføyke. Dersom du er tilstrekkelig kledd for en dagstur til fjells, trenger det ikke å bli en nødsituasjon om du må tilbringe natten i en snøhule.

Venn deg til å se etter snøvegger som egner seg til huler når du går i fjellet. Forstår du at det er fare på ferde, gå om mulig tilbake dit du sist så et egnet sted.

Hvis du ikke har et egnet sted, så se etter søkk på kartet, og gå dit.

Grav deg inn før du blir virkelig sliten og før det mørkner. Det eneste utstyr du trenger er en spade. Brekk aldri snøen løs med spaden, stikk og hugg den løs. Du vil klare deg bedre i en snøhule enn i en bu som ikke kan oppvarmes.

Stedet der du skal grave snøhulen må være av vindpakket snø, gjerne i leheng. Fortrinnsvis bør du finne frem til et bratt leheng eller skavl. Jo dypere snølag – jo bedre. Men høydeforskjellen i lehenget må aldri være større enn 5 meter.

Slik går du frem:

Lag åpningen høyt opp i snøveggen, minst i skulderhøyde – smal øverst og bredere nederst – åpningen må være slik at snødøren kan bygges loddrett. Hulen bør være

rommelig, slik at du kan reise deg og bevege deg uten å komme nær snøen. Sittebenk skjæres ut langs veggen på motsatt side av åpningen. Innrett deg fornuftig mens du graver. Når du kommer inn i

snøen i ly for snøføyke eller vind, blir du fort varm, og klærne har derfor lett for å bli våte.

Ta av lue, genser osv. og fortsett gravingen i vindklærne. De varme klærne kan være til hjelp for den som ikke deltar i gravingen.

Sørg for mat og varm drikke. Skift stadig på å spa – så alle holder varmen – og lag snøhulen så stor at det er god plass til alle.

Markér hulen som vist på tegningen, slik at dere kan bli funnet. Ta alt utstyret med deg inn i snøhulen. Åpningen tettes igjen med snøblokker. De siste blokkene tas innenfra hulen. Den lille gluggen øverst tetter du med sammenkrøllet tøy.

Når du er kommet inn i snøhulen, så fjern all snø på bena og skift til tørre strømper og putt bena i ryggsekken. Våte støvler tørker da på føttene. Ta på deg alt du har av klær. Uten sovepose nytter det ikke å sove, men du får hvile og samle krefter. Som sitteunderlag – bruk ski, staver, kartmappe osv. Så lenge en fyrstikk brenner godt trengs det ingen luftehull, men dersom det begynner å dryppe fra taket, åpner du lufte- og tittegluggen, (slik at det blir kaldere).

Uansett hvor kaldt det er ute, holder temperaturen seg rundt 0°C i en tett hule. Men selv om det ikke er minusgrader i hulen, kan kulden være en færlig fiende – spesielt hvis du er våt. Merker du at du begynner å bli trett og har lyst til å gi opp, gjelder det å kjempe imot. Det viktigste er at du beholder varmen, pass derfor på å holde deg i bevegelse så mye som mulig.

De 9 fjellreglene som må kunnes...

1. Legg ikke ut på langtur uten trening.
2. Meld fra hvor du går.
3. Vis respekt for været og værmeldingene.
4. Lytt til erfarne fjellfolk.
5. Vær rustet mot uvær og kulde selv på korte turer. Ta alltid med ryggsekk og det utstyr fjellet krever. På lengre turer: Alltid spade!
6. Husk kart og kompass.
7. Gå ikke alene.
8. Vend i tide, det er ingen skam å snu.
9. Spar på kreftene og grav deg inn i snøen om nødvendig.

...og som må forstås slik:

Det er ikke nok å kunne de 9 fjellregler utenatt – enda viktigere er det å forstå hva de innebærer for deg når du ferdes i fjellet. Ta deg god tid til å sette deg inn i den forklaring som følger her. Å forstå fjellreglene kan bety liv eller død hvis vær og forhold er dårlige. Klokskap er å forstå – men ta også brosjyren med deg til fjells.

1. Legg ikke ut på langtur uten trening.

Forutsetningen for langtur i fjellet er at du har skaffet deg skikkelig trening før turen.

Bruk skiene flittig – øk dagsmarsjen etter hvert – bruk ryggsekk og øk gjerne vekten på den. Tren selv om vær og føre er dårlig. Lær deg til å bruke skismøring. Spis ute. Avpass fjellturens lengde etter den form og det utstyr du har.

2. Meld fra hvor du går.

Hvis ingen vet hvilken rute du har valgt, vet heller ingen hvor de skal lete etter deg dersom du er savnet. Du utsetter deg selv og eventuelle redningsmannskaper for fare. Mange turisthytter, hoteller og pensjonater har spesielle «postkasser» der du kan legge skriftlig beskjed om hvor du er gått.

3. Vis respekt for været og værmeldingene.

Respekter alltid en dårlig værmelding, men stol ikke ubetinget på godværmeldinger. Vær rustet for uvær selv når fjellet er på sitt beste! En lokal byge kan på et øyeblikk gjøre fjellet til en heksegryte. Vær oppmerksom på fare for forfrysning når vind og kulde eller vind og sludd setter inn på samme tid. Husk at selv frisk bris eller liten kuling kan gi tett føyke når snøen etter snøfall ennå er løs og lett. Hoteller, pensjonater, turisthytter etc. har vanligvis oppslag med værmeldinger. Er meldingen skrevet på rødt papir, må den største forsiktighet utvises. På neste side har vi satt opp Beauforts vindskala med forklaringer. Selv om det ikke er trær og takstein i fjellet, kan du ved erfaring fra vind i hjemtraktene lære å vurdere vinden i fjellet.

4. Lytt til erfarne fjellfolk.

Tro ikke du vet alt om fjellet, selv om du har en viss erfaring. Hør på erfarne fjellfolk som kan gi deg opplysninger om skredfarlige steder, om vind- og snøforhold, om hvilken rute du bør velge etc. En advarsel fra erfarne fjellfolk må alltid tas alvorlig.

5. Vær rustet mot uvær og kulde selv på korte turer. Ta alltid med ryggsekk og det utstyr fjellet krever. På lengre turer: Alltid spade! Når du ser uværet komme, eller når kulden øker, ta straks på deg godt med klær. Trekk utenpå det hele en vid anorakk, lange vindbukser, vindvotter og et varmt hodeplagg. Gjør du ikke dette i tide, kan det fort bli for sent. Frosne fingre og piskende storm har mange ganger gjort det umulig å få på seg klærne. Stå med ryggen mot vinden og hjelp hverandre med å få klærne på.

6. Husk kart og kompass.

Følg stadig med på kartet, så du til enhver tid vet hvor du er, og husk at den røde enden på kompassnålen peker mot nord. Stol ubetinget på kompasset. Bruk kartmappe festet rundt halsen og livet, et løst kart blir tatt av vinden på et øyeblikk. Ta ut retningen mot en lun dal, en jernbanelinje eller andre terrengdetaljer som kan lede deg videre mot målet. Om mulig start mot vinden. Da er det lettere å gå tilbake. Kart og kompass er til liten nytte om du ikke kan bruke dem. Skaff deg Norges Orienteringsforbunds instruksjonsbrosjyre. Før du starter, studer kartet, bli kjent med terrenget og tegn alltid av den rute eller de merkede løypene du skal følge.

7. Gå ikke alene.

Tro ikke at du uten videre kan føle deg trygg om du er med i et følge. Når vanskeligheten for alvor oppstår, får enhver nok med å berge seg selv. Men det betyr ikke at du er tryggest når du går alene. Da vil ingen kunne yte øyeblikkelig hjelp eller skaffe nødvendig unnsetning om du skulle komme i vanskeligheter. Unngå store følger, særlig når de består av folk med ulike fysiske forutsetninger. Et følge er aldri sterkere enn det svakeste ledd. Hold sammen med tur-kameratene.

8. Vend i tide, det er ingen skam å snu.

Kjenner man fjellet, snur man når man forstår at vær eller føre gjør det uvisst om man vil nå målet. Det er ansvarsløst å trosse været. Andre kan sette livet på spill under forsøk på å redde ditt liv.

9. Spar på kreftene og grav deg inn i snøen om nødvendig.

Sterk vind mangedobler anstrengelsene. La den svakeste i følget bestemme farten. Gå deg ikke svett. Går dere bak hverandre i rekke, så snu deg stadig for å se om neste mann følger med – du hører det ikke hvis han roper. Spis ofte – minst hver fjerde time – ellers risikerer du å miste appetitten og da er det fare på ferde. Ha ekstra mat, f.eks. sjokolade eller rosiner med i lommen. Gå aldri fra ryggsekken. Vær særlig på vakt mot forfrysninger. Vent ikke til det er for sent med å grave deg inn.

OPPLÆRING AV HUND - SE DET FRA HUNDENS SYNSVINKEL :

1. HAR DU FORKLART HUNDEN DIN HVA DU MENER ?
2. HAR DU FORKLART DET SÅ TYDELIG AT DEN SKJØNNER DET ?
3. HAR DU GJENTATT DET SÅ MANGE GANGER AT DU ER SIKKER PÅ AT HUNDEN SKJØNNER DET ?
4. HAR DU GITT HUNDEN DIN ROS HVER GANG DEN GJØR DET RIKTIG ?
5. HUSKER DU AT DU IKKE SKAL STRAFFE DEN OM DEN IKKE GJØR DET RIKTIG TIL Å BEGYNNE MED - MEN FORKLARER OM IGJEN TIL DEN SKJØNNER - OG GIR DEN ROS DA ?
6. GÅR HUNDEN DIN TIL TRENING MED IVER OG GLEDE ?

Da kan du ta det med ro - treningen din er da riktig, og du har snart en lydig og glad hund som det er en fornøyelse å trene og være sammen med.

***POSITIVE
fritidstiltak
fortjener
støtte...***

Vi gjør det med glede....

 SELBU SPAREBANK